

DENS VEGETATION OG HISTORIE

Af H. VEDEL

Ca. 6 km sydøst for Sakskøbing i skovene under Krenkerup (Hardenberg) gods ligger i den nordvestlige del af Hydeskov et godt og vel 12 ha stort naturskovområde, Jordbroskoven eller Koste-skoven.

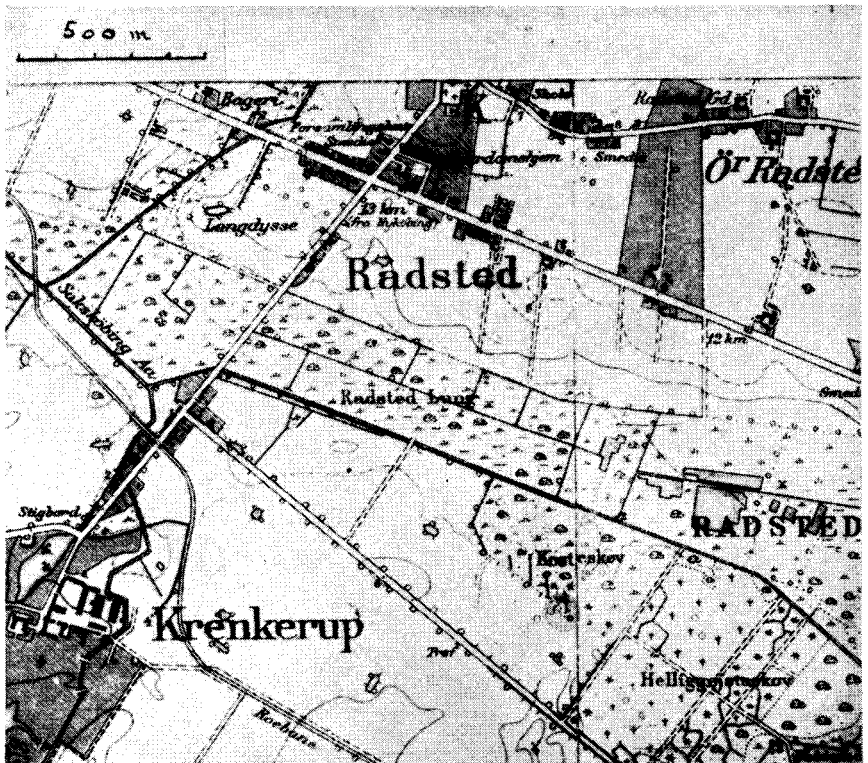

Fig. 1. Udsnit af målebordsbladene: 4524 og 4525 visende Koteskovens beliggenhed.

Af navnene hentyder det første til en nærliggende jordbro eller dæmning over Sakskøbing å, medens navnet Koteskoven, der menes at være af ret ny oprindelse, må formodes at være en forvanskning af det ældre navn Koskoven altså en græsningsskov, hvilken tydning også sandsynliggøres af den lollandske dialekts mangel på stød. Parallelt hermed har arealerne udenfor den nuværende Koteskov været kaldt Jordbromarken – somme tider forvansket til Jordbærmarken – og Komarken.

Området grænser mod nord til Sakskøbing å og er en del af tunneldalen, Sakskøbing ådal, som er præget af kraftigt tilløb fra de omgivende arealer. Koteskoven er således gennemskåret af en hel del nord-syd gående lavninger og kan i nogen grad minde om et stort vaskebræt. Jordbundsforholdene er især for undergrundens vedkommende meget varierende, bestående af såvel ler som sand, kridtslam, granit af flere typer samt flint. Overgrunden er de fleste steder svagt sandblandet ler med en frodig muldbunds- og nitratflora karakteriseret ved Nælde, *Urtica dioeca*, Bingelurt, *Mercurialis perennis*, Humle, *Humulus lupulus*, Lærkespore, *Corydalis cava*, Galtetand, *Stachys silvatica*, Hvid Anemone, *Anemone nemorosa* og i de nævnte lavninger Tagrør, *Phragmites communis*, Kåltidsel, *Cirsium oleraceum* og Sværdlilje, *Iris pseudacorus*.

Skoven, der udenfor arelets kratområder er udpræget etageret i højskov, mellemskov og underskov består af nedennævnte arter (* angiver de overfor græsning modstandsdygtige; ○ er dem, der ikke er spontane, men forekommer ved hustomt).

I højskoven:

- * *Carpinus betulus*, Avnbøg.
- Quercus robur*, Stilk-Eg.
- Alnus glutinosa*, Rød El.
- Acer campestre*, Navr.
- Fagus sylvatica*, Bøg.
- Fraxinus excelsior*, Ask.
- * *Sorbus aucuparia*, Røn.
- *Ulmus carpiniifolia*, Småbladet Elm.

I mellemskoven:

- * *Crataegus oxyacantha*, Alm. Tjørn.
- * *Corylus avellana*, Hassel.
- * *Malus sylvestris*, Skov-Abild.

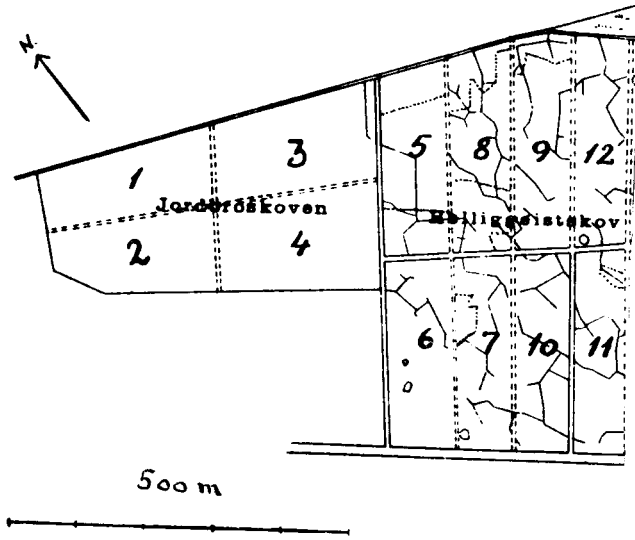

Fig. 2. Skeletkort over Korteskov (her kaldet Jordbrøskoven).

Fig. 3. Stilk-Eg (*Quercus robur*). Et af de gamle frøtræer.

Fig. 4. Gruppe af Slåen (*Prunus spinosa*) med indblanding af Grå Pil (*Salix cinerea*) og (t. h.) Skov-Abild (*Malus sylvestris*). I forgrunden lavning med Sværdlilje og Tagrør.

Fig. 5. Skov-Abild (*Malus sylvestris*).

Fig. 6. Avnbøg. (*Carpinus betulus*). Flere gange kreaturbidt eller stævnet.

Fig. 7. Gruppe af Hassel (*Corylus avellana*). Stævnet flere gange.

Fig. 8. Navr (*Acer campestre*). Ca. 70 år.

Fig. 9. Et af de få eksemplarer af En-grillet Tjørn (*Crataegus monogyna*).

Fig. 10. Lavning i højskoven, t. h. Rød El (*Alnus glutinosa*), i baggrunden t. v. Eg.

Fig. 11. Virvar af Abild (*Malus*), Tjørn (*Crataegus*) og Vrietorn (*Rhamnus*). T.v. i baggrunden en kostformet, døende Ene (*Juniperus*).

- * *Rhamnus cathartica*, Vrietorn.
- Euonymus europaeus*, Benved.
- Sambucus nigra*, Alm. Hyld.
- * *Crataegus monogyna*, Engriflet Tjørn.

Desuden mindre eksemplarer af de til højskoven hørende arter.

I underskoven samt i kratområderne:

- * *Prunus spinosa*, Slåen.
- * *Prunus spinosa* × *P. insitilia*, Slåen × Kræge.
- * *Salix cinerea*, Grå Pil.
- Ribes rubrum*, Ribs.
- * *Ribes uva-crispa*, Stikkelsbær.
- Viburnum opulus* Kvalkvæd.
- * *Cornus sanguinea*, Rød Kornel.
- * *Rosa canina*, Hunde-Rose.
- * *Lonicera periclymenum*, Kaprifolium.
- *Symphoricarpos rivularis*, Snebær.
- * *Juniperus communis*, Ene.

Desuden mindre eksemplarer af de til de to foregående grupper hørende arter.

Indenfor de tre grupper er arterne opstillet efter hyppighed fra ofte forekommende til svagt repræsenterede arter, men da skoven mange steder, især i kratområderne, er ganske ufremkommelig, er vurderingen af mængdeforholdet yderst skønsommæssig.

Kosteskoven er inddelt i 4 afdelinger begrænset dels af de indlagte spor dels af skovens ydergrænser. Disse grænser, de største af lavningerne samt enkelte store Ege gør det muligt nogenlunde at orientere sig på arealet, hvor det trods dettes beskedne størrelse er en smal sag at fare vild.

Den nordvestlige del af skoven – navnlig afdelingerne 1 og 2 – består for det meste af flere på det nærmeste uigennemtrængelige småkrat af mellemskovs- og underskovsarterne i frodig blanding, afbrudt af nord-syd gående *Phragmites* – *Cirsium oleraceum* lavninger. Disse kratområder går mod sydøst – afdelingerne 3 og 4 – over i en mere højskovspræget bevoksning, hvori der dog er indblandet grupper af såvel *Corylus* som *Malus* og *Crataegus* m.m. samt i lavningerne *Alnus glutinosa*.

Trævækstens sammensætning er i ikke ringe grad betinget af voksestedets højde over grundvandet, der trods grøftning her som

overalt på Lolland ligger meget højt. De laveste partier er de før omtalte *Phragmites* – *Cirsium oleraceum*-sumpe samt Elle-moserne, på de lidt højere partier vokser Pil og Slåen, derefter kommer Hassel, Abild, Tjørn og Vrietorn, og på de højestliggende arealer indtager den etagerede skov pladsen.

Ved første blik kunne man synes, at stå overfor resterne af en egeblandingsskov (Bot. T. 46 bd., p. 159, 1943), men en grundigere gennemgang af trævæksten samt oplysninger om arealets historie viser noget andet.

På udskiftningskontoret fra 1807 er der mosesignatur, hvor Kosteskoven nu ligger, og området benævnes her Komarken. I Krenkerup skovdistrikts første driftsplan fra 1888 er arealet ikke medtaget, d.v.s., det har ikke været skovbevokset. Først i en driftsplan fra 1902 nævnes Kosteskoven, og den er her angivet som en åben bevoksning med samme træarter som nu. De senere planer bringer ikke yderligere oplysninger, men betragter arealet som en vildtremise uden forstlig værdi. Det kan ligeledes nævnes, at en gammel skovfoged erindrer Kosteskoven som værende åbent, græsklædt land for ca. 60 år siden. Omend denne erindring nok er noget præget af en sammenligning med den nuværende bevoksningstilstand, er der ingen tvivl om, at Kosteskoven er et gammelt græsningsareal, hvor græsningen er ophørt for små 100 år siden, og som derefter er »sprunget i skov«.

Forberedelserne til dette »spring« har dog været påbegyndt, inden græsningen ophørte. Ganske få gamle Ege har år efter år spredt deres agern, og de, der har været så heldige at blive anbragt under en Tjørnebusk eller en Slåenbusk, har i disse »fodposer« fået lejlighed til at gå i vejret, og på samme måde har sikkert også en hel del af de andre træarter formået at klare sig.

Betragter man artslisten, er det påfaldende, at over halvdelen af arterne (mærket *) enten som Slåen, Abild, Tjørn og Vrietorn er tornede og derfor ikke efterstræbes af kreaturer eller også som Avnbøg, Kornel og Røn reagerer på græsning med utallige nye skud og således formår at overleve afgræsning.

At den nu etablerede skov engang har været åbent krat sandsynliggøres også af, at vi her finder tre for det åbne krat så typiske planter, nemlig Hunderose, Vild Kaprifolium og Enchær, men kun i få og svage eksemplarer. De har haft deres tid, men er nu bukket under i konkurrencen med de mere skyggetålende skovtræer.

Nogle borepropper udtaget med tilvækstbør viser i overensstemmelse med de historiske data følgende aldre:

	Diam. i 1,3 m højde	Omtrentlig alder
Eg.....	34 cm	60 år
Eg.....	39 —	65 —
Benved.....	20 —	40 —
Benved.....	32 —	55 —
Røn.....	20 —	70 —
Vrietorn.....	16 —	65 —

Endvidere findes som ovenfor nævnt ganske få betydelig større og ældre Ege, der antagelig er de gamle frøtræer.

Da Koteskoven er administrativt fredet, d.v.s., at der fra skovdistriktets side hverken foretages hugst eller plantning, vil man her fortsat kunne følge udviklingen, der efter al sandsynlighed vil forløbe således, at en del af de lavere og mindre skyggetålende arter efterhånden vil forsvinde til fordel for skovtræerne Eg, Avnbøg og Navr med undervækst fortrinsvis af Hassel.

For mange oplysninger samt hjælp under arbejdet skylder jeg skovrider H. DONS og fru G. DONS min bedste tak, ligesom jeg er Stednavneudvalget samt førstelærer P. V. G. PEDERSEN taknemmelig for den ydede hjælp med hensyn til navneproblemer vedrørende Koteskoven.

Litteratur.

Botanisk Tidsskrift 46. bd., p. 159, 1943.